netur reſpondere de veritate, non de credulitate, vt not. Bartol. in l. 2. §. Quod obſeruari in fin. C. de iureiuran. propter calumniam. *Drogh.*

p *Contrariam autem ſententiam.*] Vulpel. d. cõſil. 34. numer. 9. qui dicit, quod poterit petere; vt ſibi legatur primum dictum *Roſſ.*

q *Sit deferendum reo iuramentum.*] Adde, quod tamen hoc iuramentum veritatis ſuccedit loco iuramenti purgationis, cui iuramento quomodo, & quando locus ſit, in fine, quæſt. 63. verſic. ſolet etiã & verſic. licèt autem, ibi, ſed eius loco ſuccedit iuramentum. *Drogh.*

r *Quid ergo.*] Rodulph. ſua concluſ. 5. per totam. *Roſ.*

Quid ergo ſi reus.] Ad-
6 de, quod hoc † eſt verum, quando crimen eſt tale, ex quo veniat imponenda pęna ſanguinis, l. tranſigere, & ibi gloſſ. & Bald. C. de tranſact. & Paul. Girlan de ralaxat. carcerator. verſicul. Quæro, numero nono, rubric. de fuga incarcerati.

7 Item adde, quod † ſimiliter reus corrumpens Iudicem, vt præ ſe ferat ſententiam, quando crimen eſt capitale, non puniatur; cum ſit licitum qualitercumque proprium ſanguinem redimere, Bartol. in l. qui explicandi, C. de accuſat. Bero. in quæſt. 134. numer. 4. & Foller. in practic. crim. in fragmentis, numer. 181. Sed Simon de Pret. conſil. 105. nu. 20. cum ſequen. tenet contrarium, quod videlicet ſanguinem ſuum non licet periurio, vel falſitate, uel aliqua fraude redimere, & quod committẽs delictum pro ſaluatione ſuæ uitæ, eiuſdem delicti pœnam non aufugit, ut in frangente carceres, Salic. in l. 1. numero 19. C. de hæred. inſtitution. Franc. Caſon. in tractat. criminal. tract. q. capit. 11. de ſortileg. & Luc. de Penn. in l. quoties, column. 9. C. de Dignitat. libr. 12. & idem tenet Anton. Scap. in tractat. iuris non ſcripti lib. quinto, cap. 122.

Item adde, quod reus
8 † interrogatus uti teſtis,

37. circa fin. 2. quæſt. 8. quòd ita Doctores communiter concludunt. Idem dicit Aret. in c. qualiter, & quando, il 2. §. debet, col. 4. verſ. in foro autem, de accuſat. quem refert Don. Anton. de Padilla, in l. tranſigere, n. 5. C. de tranſact. Quod tu intellige, niſi præcedat diffamatio, vel tale quid, quod ſit loco diffamationis, iuxta ea, quæ dixi ſup. q. 6. circa princ.

7 *Sed hic quæro, quid ſi reus vtique velit reſpondere, ſed petat dilationem ad reſpondendum, an velit recedere, vel contendere, nunquid erit illi concedenda, prout etiã cõceditur in cauſis ciuilibus, vt dixi infra libro proximo? Reſpondetur; Aliqui tenent, quod ſic, & dicit Alexan. in l. 1. in princ. nu. 6. ff. de edendo, quòd ita concludunt magis communiter Doct. p Contrariam autem ſententiam, ſcilicet quod imò ſuper facto proprio non debeat dari reo terminus ad deliberandum, tenuit Bald. in l. cum falſum, num. 2. ff. de acquir. hæred. Et hanc opin. dicit eſſe communem Auguſt. ad Ang. de malef. in verb. Comparuerunt dicti inquiſiti, & confitentur totum, numero 6. prout illum refert Pract. Conradi, fol. 280. n. 2. Et hæc op. ſeruatur de conſuetudine, nam reus ſtatim cogitur reſpondere. Et quòd (ſecundum practicam mundi) non ſit dandum in criminalibus tempus reo ad deliberãdum, atteſtatur Salyc. in auth. offeratur, n. 6. C. de litis conteſt. Paul. de Caſtr. in ead. authent. offeratur, num. 5. & 11. quem refert Practic. Conradi, f. 32. poſt n. 5. Amed. de ſynd. n. 184.*

8 *Sed quid ſi reus priuſquàm examinetur, petat totã copiam inquiſitionis, & indiciorum contra eum exiſtentium, nunquid debet Iudex illam ei dari facere? Reſpond. De iure fortè dici poſſet, quòd ſic, vt ex prędictis apparet: & ita tenet Pract. Papien. in forma inquiſitionis, in verb. Fama publica, nu. 3. vbi tamen dicit, quòd male ſeruatur in practica per iſtos latrunculatores auaritiæ deditos in animarum ſuarum maximum prę iudicium, et detrimentum, & ſubdit, quòd peſſime faciunt. Quidquid igitur ſit de iure, conſuetudo ſeruat totum oppoſitum, quòd ſcilicet reus interrogetur, & examinetur ante datas defenſiones, & copiam, indiciorum. Et ita quotidie practicari dicit Foller. in Practic. crimin. canon. fol. 165. num. 9. Pract. Conradi, fol. 255. in 6 limitat. Hunc etiam dicit eſſe receptũ ſtylum, vſum, & conſuetudinem Pract. Iod. fol. 24. num. 18. Et ſtante hac generali cõſuetudine, male faceret Iudex, qui aliter obſeruaret in practica.*

9 *Sed quæro, nunquid in huiuſmodi examine faciendo debeat Iudex deferre iuramentũ reo de veritate dicenda. Reſp. Videtur dicendum quod non. nemo enim cogi debet ad delegendum propriam turpitudinem. l. aliàs, ff. de iureiuran. prout eſt communis regula, teſte Dec. in l. fin. poſt n. 6. C. de edẽdo. Et ſic ſatis eſſet ſimplex interpoſitio fidei, prout eſt de conſuetudine in Regno Franciæ, teſte Marco dec. 674. quæritur, an in cauſa, in prin. In contrarium tamen eſt magis communis op. quod ſcilicet q ſit deferendum reo iuramentum de veritate dicenda. ita tenuit Bartol. in l. inter omnes, §. rectè, in fin. ff. de furtis, qui in hoc communiter ab omnibus approbatur, vt dicit Aug. ad Ang. de maleficijs, in verbo, Comparuerunt, & confitentur totum, poſt n. 13. Bertran. conſ. 321. n. 3. in fin. lib. 3. in 1. part. Hanc etiam dicit eſſe communem op. Marſil. in l. quæſtionis habendæ, n. 72. ff. de quæſtion quem refert Practic. Conradi, fol. 280. in princip. & Gomeſ. cap. 1. delictorum. num. 65. Et ita hodie ſecundum communem ſtylum Italiæ tam in inquiſitione, quàm in accuſatione, reus comparens iurat de veritate dicenda, prout de huiuſmodi ſtylo atteſtatur Marian. in d. c. qualiter, & quando poſt n. 227. q. 84. in fin. Ita etiam obſeruare commune ſtylum Italiæ atteſtatur Bart. in l. 1. poſt nu. 6. C. de iura. calum. vbi etiam Bald. num. 8. dicit, quod ita ſeruat conſuetudo. Mibi certè hæc practica nunquam placuit; eſt enim manifeſta occaſio periurij. Nam rei propter metum illius iuramenti nunquam ſolent fateri delictum, vt quotidie experientia docet: & tamen communis eſt concluſio, quod vbi ſubeſt probabilis ſuſpicio periurij, nunquam eſt deferendum iuramentũ, vt dixi inf. lib. 7. §. Iuramentum. Tamen (quidquid ſit) non auderẽ in practica recedere à communi obſeruantia. Et ideo in locis, in quibus ſeruatur, vt reo deferatur huiuſmodi iuramẽtũ, Iudex debet illud deferre, nã minime ſunt mutãda, &c.*

10 *Quid ergo ſi reus in ipſo examine falſum dicat, nunquid poterit ex eo tanquam periurus puniri? Reſp. quod in foro contentioſo puniri non poteſt, ſed ſolũ Deum habet vltorẽ. Ita dicit Alex. in Apoſt. ad Bart. in l. 1. ſub n. 1. ff. de bonis*

eorum;

ſi negauerit, ſimiliter non poterit puniri pœna periurij, nec pœna falſi, ut per Bertaz. in conſil. 124. numer. 1. & 2. uolum. 1. & ibi addentes, ubi plenè, quando in conſtitutis ſuis dicitur principalis in ſe, & teſtis in alios, quia habet intereſſe, ut idem Bertaz. in conſil. 323. num. 2. uol. 2. Vide etiam Chart. in praxi interrogat. reorum, libro tertio, cap. 3. numero 16. ubi tenet, quod non poſſit puniri.

9 Item adde, quod † ſi Iudex præceperit principali, quod habeat reſpondere, & dicere ueritatem ſub aliqua pœna, & reſponderet; demum conuincatur de mendacio, quod tunc tenetur ad illam pœnam, ſecundum Baldum in l. ius alimentorum, ff. ubi pupill. educar. debeat. Sed Foller. in practic. criminal. in uerb. & ſi compareant, numero 12. dicit, quòd Bald. iudicio ſuo ibi, in vltima ſolutione, videtur ſe limitare, ſed per Senat. Pedemont. iudicatum fuit ſecundum opinionem Bald. vt in deciſ. Pedem. 66. ubi habetur, an hoc procedat, ubi pęna ſanguinis ingeratur. *Baiard.*

Item

s *Item ſecundum aliquos.*] Farinac. in 4. volu. ſuæ praxis q. 53. cap. 4. præcipuè, num. 98. *Roſ.*

t *Specialiter ſuper ipſo delicto.*] Adde ſupra quæſtion. 21. verſic. Retenta, & quæſt. 20. verſic. Ad formandum, ibi, nunquam enim reo præſenti, quæſt. 6. verſic. 1. ibi, & ſi dicant ſe neſcire. Ludouicus Catus inter conſilia criminalia diuerſorum, conſ. 99. num. 9. part. 1. ſuper q. 32. verſic. ſed pone, tu ſcis, ibi, quam etiam practicam. Item nec etiã inquirendo, ſiue examinando debet iudex reum interrogare, an velit vti dicto alicuius teſtis, ſup. §. falſum, verſ. vtens dicto ad fi. & eſt ratio, cur. Diabolica ſit iſta practica quia quandocunque ex tali vulnere non eſt mors ſecuta, ſupra in §. homicidium, verſ. ceterum, non punitur, vt ibi, & pro hoc elegans eſt dictũ Cicer. in orat. pro Milone, occidit iure an iniuria, nihil ad Tortorem, facti enim in eculeo quęſtio eſt, iuris in iudicio, uide Alex. Conſ. 115. numer. 4. vol. 3. idẽ Boſſ. tit. de confeſſ. nu. 80. & ſub ti. de reſponſ. a reo fact. nu. 17. pro quo: vide Alex. d. conſ. 115. vbi in cauſa veneni propinati nõ ſufficit propinatorem dicere quẽ mortuum ex propinatione, cum talis cognitio ſpectet ad peritos. Diſplicet tamen practica quædam rigoroſa, qua utuntur moderni latrunculatores; nã ſolent interrogare reum, vt reſpondeat, an talis ſit homo probus, ut non poſſit poſtmodum ipſum reprobare, quod approbaſſe uidetur Crau. conſ. 178 num. 3. circa fi. & num. 6. in fi. & conſ. 35. ſub numer. 18. & uidetur tex. in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus, & ibi Bald. numero 7. & ideo præterquã malè faciunt, ignoranter etiam procedunt. Nam etſi aliquẽ ut probum exiſtimem, quandocunque tamen ille talis improbus appareat, non teneor eius perſonam amplius approbare, & eitam ſaluum eſt nihilominus ſemper ius reprobandi dictum ſi non perſonam; Aym. Crauet. tract. de antiq. tempor. part. prima, uerſicul. Viſo de uerbis, numer. 18. cum ſeq. idem Crauet. part. 4. uerſicul. quarto limitatur num. 30. in fine, hinc retulit Menoch. tract. de arbitr. iudic. libro primo, quæſtione 8. numer. 49. non obſtantibus uerbis ulgariũ, cum dicunt, promitto ſtare tuo dicto, tamen tunc non ſtari, ſi iniquè dicatur, ſequitur Iaſon, in §. Item ſi quis eſſet, ſub numero 53. ad med. inſtitut. de act. Plotus in leg. ſi quando, §. 48. in princip. & §. ſequenti ſub numero tertio, Cod. unde ui. ſtant etiam iſta ſimul, & quis infamis ſit, & tamen veritatem dicat, & è contrario, Menoch. de arbitr. iudic. libro primo, quæſtio. 17. ſub numero primo, immo non obſtante, quod habeatur teſtis pro repetito, eſt tamen ſaluum ius opponendi iterum contra perſonam, infra hac eadem queſtione, uerſic. facta autem. Plura alia ad præſentem materiam uide apud Flam. Chartar. in ſua practic. interrogandorum reorum, libro 2. cap. 2. numer. 19. uide gloſſ. in cap. preſentiũ, in verb. proteſtatus, extra de teſtibus, Marant. part. 6. artic. 13. numero duodecimo, Capyc. deciſione 62. numero ſexto, Borgn. deciſione 12. par. prima, numero quarto, titulo de iud. & de quadam alia interrogatione, qua utuntur moderni, uidetur, utrum ſit poſſibile aliter factum eſſe ui de Bal. in l. de quibus ſub num. 35. uerſic. interrogatus ſi potuiſſet, ff. de leg. & inibi patet, quã friuola ſit talis interrogatio ſi etiam teſtis dicat id neſcire, cui adde Felin. in procemio Rex pacificus, coll. 2. ibi dicit, quod teſtis dicens; Et ideo interrogatus Iudices an aliter fieri potuerit ab eo, de quo reſpondet, & ſi dicat, quod ſic; Nihilominus præſumptio ſumitur ex his, quæ apparent, non ex his, de quibus non conſtat, Crauet. conſ. 319. ſub numero 13 uerſicul. Decimanoua præſũptio. *Drogh.*

u *Quæro etiam nunquid.*] Adde, quod nec
10 † etiam partes poſſunt eſſe præſentes depoſitionibus, quæ debent fieri ſecreto. Gomeſ. de delict. capit. primo, numero 65. ubi dicit communem, licet partes debeant uidere teſtes, quando iurant, nec etiam debent interuenire
11 † Aduocatus, & procuratores fiſci, iuxta tradita per Afflict. in conſtitut. quæſtiones, numro 6. ru-
12 br. 41. ſed ego † ſemper uidi ſeruari contrarium quoad Aduocutum, & procuratorem fiſci.

x *Ceterum ſi reus ni*
13 *examine.*] Adde, † uidendum Foller. in pract. criminal. in uerb. & demum repetantur teſtes, ubi dat formam repetendi.

14 Item adde, quod adeo † eſt neceſſaria repetitio teſtium cũ citatione partis, quod ea omiſſa, ſi reus torqueretur, & fateretur, nulla omnino eſſet confeſſio. Brun. in tractat. de iudic. column. 3. Corn. conſilio 68. uolumin. 2. Ruin. conſilio 46. uolumine quarto, & Vulpell. in conſilio 95. in princip. nec ſufficeret illa generalis monitio ad omnes, & ſingulos actus, & uidendum examinari teſtes in reſponſione ad inquiſitionem, quando pars non eſt contumax; Ioann. Andr. ad Specul. titul. de citat. §. uiſo. Imol. & Barb. in capit. conſuluit, de offic. deleg. Feder. de Sen. in conſilio centeſimo ſexageſimoprimo, & centeſimo octageſimonono, & Vulpell. in dicto conſilio 95. numero tertio, & teſtes parte non citata examinati, etiam ſi eſſent mille teſtes, non probant, ex eis reſultat indicium. Grammat. uoto 30. numero ſeptimo, & octauo, & teſtis non ritè examinatus, licet ſit omni exceptione maior, non facit indicium, Marſil. ſing. 242. incip. quando teſtis, & conſil. 64. numer. 41. uolum. 1. Rebuff. in tractat. de inquiſit. ſeu cauſa commiſſ. artic. 20. numero. 18. tomo 3. ſed de hoc uide infr. in uerſic. Item adde, quod ſi eſſent. Et
15 ſi quis fuerit tortus † teſtibus parte non citata examinatis, ſi poſtea fuerunt reproducti, & legitimè examinati, non con-

eorum: cui nemo contradicit, vt ait Berous q. 134. num. 3. Et dicit Boſſ. in tit de periuris, num. 3. quòd ita practicatur. Hoc etiam vigere in practica atteſtatur Nunius de los corregidores, fol. 237. poſt num. 18. verſ. quæ dicta ſunt. Bene verum eſt, quòd ſi reus in examine dicat aliquod mendaciũ, de quo deinde conuincatur, erit tale mendacium contra eum ſufficiens indicium ad torturam, iuxta ea, quæ dixi ſupr. q. 21. verſ. mendacium.

11 *Debet autẽ iudex in huiuſmodi examinibus faciendis recto tramite procedere ad finẽ veritatis indagandæ, non autem vt reum inuoluat, & inducat ad confitendum delictũ. s Item ſecundum aliquos non debet reum t ſpecialiter ſuper ipſo delicto, de quo agitur, interrogare, cum id ſuggerentis potius, quam interrogantis eſſe videatur. De conſuetudine tamen contrarium obſeruatur, vt ait Pract. Caſoni, fol. 84. num. 3. quando reus interrogatur de facto proprio: ſecus tamen eſſet, ſi interrogaretur vti teſtis contra aliũ vt dixi ſupra, q. 21. verſic. retenta igitur, circa fin. Præterea non debet interrogationibus ſuis procurare, vt auferat reo ſuas defenſiones, puta, ſi reus confiteatur aliquẽ percuſſiſſe, aut vulneraſſe, non debet eum interrogare, an ille ex tali percuſſione, aut vulnere deceſſerit, neque ab eo extorquere huiuſmodi confeſſionem; nam iſta eſt diabolica practica, vt dicit Signor. conſil. 163. uum. 5. ſubdens, quòd ſuper hoc multoties reprehendit maleficiorum ciuitatis Mediolani, & quòd iſtud eſt pluſquam diabolicum. nam fiſcus ſatis habet intentionem fundatam, ex quo ille vulneratus, ſeu precuſſus mortuus eſt. Et hoc iudici ſufficere debet abſque eo, quod velit per eiuſmodi confeſſionem tollere reo facultatem probandi, quòd nõ deceſſerit ex percuſſione ſeu vulnere, quæ eſſet magna ipſius defenſio, vt dixi ſupra hoc eo. lib. §. homicidium, verſ. plerunbue etiam.*

12 *Quęro etiã, u nunquid quãdo ſit examen rei, debeant eſſe preſentes patroni cauſarum. Reſp. quòd de iure videtur dici poſſe quòd ſic, per tex. in l. cuſtodias. ff. de publ. iud. ſed certè vſus, & curiarũ ſtylus hoc nõ obſeruat, vt atteſtatur Igneus in l. 1. §. quæſtionem, num. 19. in fi. ff. ad Syll. & eſt omnibus notiſſimum. Faciunt quæ dixi inf. q. 64. ver. quæro nunc.*

13 *Ceterum x ſi in examine confiteatur delictum, poterit*

ualidatur

ualidatur confeſſio metu turturæ facta. Boer. in deciſ. 163.
16 num.8. & teſtes parte † non citata iurati, non faciunt indi-
cium, etiam quod per Principem omnis ſolemnitas ſi remiſſa.
17 † Boſſ. in tit. de oppoſit. contra teſtes, num.34.
18 Item adde, ſi teſtes † in repetitione dicant, ſe non recorda
ri, non probant, ſecundum Foller. in verſ. & demum repe-
tantur teſtes, num.7.
19 Adde, quod in † crimine læſæ Maieſtatis, aſſaſſinij, & alijs
grauibus delictis, & criminibus, teſtes probant etiam non re-
petiti parte citata. Felin. in cap. frequenter in princ. vt lite nõ
conteſtata. Diaz. in ſua pract. cap.92. numer.20. Grammat.
conſ.40. num.7. Capyc. deciſ.155. col. antepen. Maſcard. de
probat. concl. 137. num.2. contrarium autem tenuit Burſat. in
conſ. 201. num.113. vol.2. vbi conatur probare hanc partem
eſſe veriorem, Foller. in pract. crim. in verb. & ſi confitebun-
tur, num. 41. cum ſeq. & ibi num.45. dicit, quod licet teſtes
recepti parte non citata, non faciant iudiciũ, tamen faciunt
20 aliquando † argumentum, & præſumptionem, ita etiã dicit
Gramm. deciſ.34. num.33. deciſ.11. num.13.
21 Item adde, quod ſi teſtes non poſſunt repeti, poſtquã pro-
nunciatum eſt in cauſa, Grammat. deciſ.28. num.6. nec poſt
concluſionem, Capyc. deciſ.35 in fin. quos ſequitur Foller.
in pract. crim. in verb. & demum repetantur teſtes num.12.
poſſunt tamen repeti publicatis atteſtationibus, Rimin. ſen.
conſ.138. num.11. vol.1.
22 Item adde, quod teſtes † mortui habentur pro repetitis,
& probant ſaluo iure opponendi contra eorum dicta, & per-
ſonas, ſecundum Paul. de Caſt. in l. fin. C. de teſti. & Ioann.
Mille. in ſua pract. fol.84. num.17. ſed Foler. in pract. crim. in
ver. & demum repetantur teſtes, num 6. dicit, quod non cre-
dit, iſtud dictum procedere in criminalibus ad plenam proba-
tionem, & ideo cogitandum eſſe. Sed ego † credo, hoc pro-
23 cedere etiam in criminalibus, & ad plenam probationem, ita
diſtinguendo, quod ſi reus citatus, & in inquiſitus fuerit ante
mortem teſtium, & comparere noluerit, quod tunc habean-
tur pro repetitis in odium contumaciæ, vt hic per D. Clarum,
ſecus vero ſi ex negligentia iudicis citatus nõ fuiſſet, niſi poſt
mortem, & comparuit, & tunc non habeantur pro repetitis
tamen contra Foller. eſt tex. Clar. & auctoritas Mille. nec ipſe
Foll. affirmatiuè loquitur.
24 Item adde, quod poteſt † deueniri ad torturam etiam non
facta repetitione cum citatione partis, dummodo ſtylus ita ſe
habeat. Alex. conſ.65. vol.1 Bolog. in add. ad Guid. de Suz. in
tract. de torm. in verſic. pro concluſ. Domini Auctoris, &
Grammat. in deciſ.34. num.37. circa finem.
25 Item adde, quod † quando teſtes habentur pro ritè, & re-
ctè examinatis, quod tunc habentur pro repetitis, & ac ſi par-
te citata examinati fuiſſent, Capyc. deciſ.74. & Vulpel. conſ.
68. numer.7.
26 Item adde, † ſi copia proceſſus per iudicem decreta fuerit
ſub hac conditione, quatenus teſtes habeantur pro rectè, &
legitime examinatis; ſi poſtea tradita fuerit copia ſimpliciter
non habitis prius a reo pro talibus, non dicuntur legitimè exa-
minati. Vulpel. in conſ.32. num.6.
27 Item adde, quod † reus, qui habuit teſtes pro ritè, & rectè
examinatis, poteſt re integra eius conſenſum reuocare, quia
in his, quæ ſunt publici iuris, non procedit regula, quod ſe-
mel placuit. Hieron. Gabriel. conſ.178. num.18. vol.1. quem
ſequuntur addentes ad Bertaz. in conſ.91. in l.d. vol.1.
28 Item adde, quod ſi ſint † teſtes omni exceptione maiores,
quorum dictis eſſet de neceſitate ſtandum, quibus aliqud op-
poni non poſſet, valeret eorum iuramentum, & dictum ſine
citatione partis, vt probatur ex dictis Anton. de Butr. in cap.
veniens, el 1. colum.2. de teſtib. & eſt de mente Bartol. in l.
Theopompus, ff. de dot. præalleg. uerſic. item quæro quan-
do aliquis. Marſil. in l. 1. §. fin. colum.5. uerſic. & facit ff. de
quæſt. & Viui. commun. opin. in uer. teſtes non poſſunt exa-
minari, numer.7. & idem eſſet, ſi partes dicto teſtis ſtare aſ-
ſenſerunt, idem Viui. opin. 942. numer.3. & Socin.406. te-
ſtium deſpoſitiones.
29 Item adde † multos caſus, in quibus non requiritur repe-
titio, quos ponit Felin. & Aretin. in cap.2. de teſtib.
30 Item adde, † quod ad declarationem dictis teſtis non re-
quiritur citatio, ſecundum Rimin. in conſilio 482. columm.
fin. quem ſequitur, Boſſ. titul. de oppoſit. contra teſtes, nu-
mer. 35.
31 Item adde, quod ſi teſtes † fuiſſent examinati in partibus
longinquis ad probandum naufragium, eorum depoſitio ua-
leret abſque citatione partis ſecundum Bart. in l.1. C. de nau-
frag. & Alex. in l. 4. §. prætor, col.2. ff. de dam. infect. Caſtr. in
l. ſi creditor, C. de pign. & Gabriel. commu. opin. tit. de citat.
concl.1. num.352. ubi ampliat hanc limitationem in quocun-
que caſu occurrente in remotis partibus, & aliæ limitatio-
nes in tit. habentur uide etiam Maſcard. de probat. concl.273.
Alciat. conſ.101. num.19.
32 Item adde, † ſi teſtis eſſet in articulo mortis, quod pars nõ
poſſit citari, poſſet omitti citatio partis, Natt. in conſil. 537.
num.15. uol.3.
33 Item adde, ſi † teſtes fuerint examinati parte non citata,
uiſura teſtes iurare, quod pars poterit conſentire expreſsè,
non autem tacitè, quod ualeant atteſtationes perindè ac ſi uo-
cata fuiſſet. Guid. Pap. deciſ.216 numer.2. & Viui. opin.391.
numer.18. uol.3.
34 Item adde, quod † teſtes ſunt repetendi parte citata, etiam
quod procedeertur ſola facti ueritate inſpecta, uel eſſemus in
caſibus, in quibus procedatur argumentis, & præſumptio-
nibus, ut in deciſ. Pedem.79. num.19 & etiam ubi cauſa cõ-
35 mittatur omni iuris ſolemnitate omiſſa, nec poſſet omitti † ci-
tatio, etiam per Principem, ſecundum Abbat. in conſil. 46.
uolum.2. nec. teſti examinato coram Papa creditur ſine cita-
tione partis. Grammat. deciſ.103. num 233. uel etiam in cau-
ſa homicidij de nocte commiſſi, quæ fuiſſet commiſſa cum
ampla auctoritate procedendi, inquirendi, carcerandi, &
torquendi pro inueniendis, & puniendis delinquentibus,
prout ſibi uidebitur opportunum arbitrio ſuo, & ſecundum
eius conſcientiam, ut per Simon de Petris, conſ.202. num.7.
etiam ſi procederetur manu regia, Bart. in l. filiusfam. nu.4.
ff. de donat. Iaſ. in §. in bonæ fidei, num.4. & nume.26. Inſtit.
de actio. Claud. Bertaz. in addit. ad conſil.94. Barthol. patris
in littera B, & requiritur dicta citatio, etiam quod inquiſiti
eſſent carcerati, vt per Marſil. in conſil. 12. numer. 5. & in l.
1. num.4. ff. de quæſt. nec dicatur, quod quando iudex habet
præeminentiam procedendi proceſſu informatiuo, poteſt de-
36 ueniri ad torturam, etiã parte † non citata, argumento eorũ
quæ de præeminentia Magnæ Curiæ Regni Neapol. ſcribit
Carrer. in pract. in princ. numer.108. & Gramm. in conſ.64.
num.4. etiam voto 3. & 30 num.23. quia talis præeminentia
procedit ex cap. Regni 272. incip. ſi cum ſceleratis, in quo
expreſsè iudici conceditur, vt parte non vocata ad torturam
procedere poſſit, & ita etiam reſpondetur in d. deciſ. Pede-
mont. 79. numer. 19. & ſi mandatur iudici, vt ſe inſtruat, an
37 requiratur citatio in aſſumenda † informatione, vide Ma-
rian. in tractat. de priuileg. rubr. de officiali Dominorum
concluſ.3.
38 Item adde, † quod teſtis examinatus parte non citata, non
nocet parti, etiam quod eius depoſitio facta fuiſſet in tormẽ-
tis. Felin. in cap.2. de teſt. & Laurent. de Pinu conſil. 64 nu-
mer.2. Teſtes, ut præiudicent, debent examinari parte cita-
ta, Bertaz. conſil.553. num 5. & dari eius copia cum nomine,
& cognomine, vt præiudicent, num.6. alias recepti non pro-
bant conſil.338. num.8. etſi ſint recepti ſine iudice, conſ.376.
num.15. idem etiam ſi non ſint repetiti parte citata, etiamſi
ſint recepti pro informationibus ante reſponſiones rei conſil.
350. nu.6 & 7. quia teſtes non repetiti parte citata, etiamſi ſint
recepti pro informationibus ante reſponſiones rei non pro-
bant conſil.557. num.2. non enim iurati parte non citata pro-
bant, conſil.358. numer.22. etiamſi ſit per Principem remiſ-
ſa omnis iurum ſolemnitas ibidem, num.25. examinati vero
ad defenſam nihil indicij faciunt, & ideo iure dicebam per-
peram proceſſu per iudicem in cauſa Illuſtriſſimi Domini
Marchionis Felicis Pallauicini, in qua poſt proceſſus publica-
tionem per octingentos ſeptuaginta duos dies examinati fue-
re teſtes ad offenſam parte non citata, prout latius in allega-
tionibus illius: poſſunt tamen teſtes examinari parta non cita-
ta, quando agitur de probando caſu, ne quis indebitè dam-
num pariatur, Bertaz. conſ.384. num.6.

Item

CONSULTA
EXCLUSIV
LA SALA

39 Item adde, quod repetitio † teſtium debet fieri per iudi-
cem, niſi fuerit legitimè impeditus, legendo vnicuique teſti
depoſitionem ſuam ſeparatim ab alijs teſtibus, & in ſecreto;
ne vnius depoſitio per aliam fabricetur, & lecta depoſitione
teſti debet ſcribi actus repetitionis, iuxta tradita per Folleriũ
in pract. crim. in verbo, &
demum repetantur teſtes
num. 4.
Item adde, ſi teſtis ci-
40 tatus ad hoc, † vt repetat
quod dixit in primo exa-
mine, ſi arripuit fugam,
eius depoſitio facta falſà
præſumitur, & eſt maxi-
ma præſumptio innocen-
tiæ accuſati, ſiue inquiſi-
ti, vt per Bottam in con-
ſilio 1. num. 75. & 76.
Item adde, quod licet
regulariter examen red-
datur nullum, ſi pars non
fuerit citata ad vidẽdum
iurare teſtes, tamen ſana-
tur, ſi cum interrogatorijs
datis ab ipſa parte exami-
nati appareant per com-
miſſionem, arbitrio iudi-
cis, ita Anton. Auguſtin.
deciſ 727. libro 3. Puteus
deciſ.301. libro tertio, &
Viuius opin. 391. num.6.
volum. 3. contrarium ta-
men videtur tenere Bertaz. conſil. 359. nu. 23. volnm.2.
41 Item adde, quod numerus † teſtium non ſupplet defectum
aliorum teſtium deponentium ſine iuramento. Viu. opin.931.
num.17. vol.3.
Item adde, quod in Regno Neapol. ſolent haberi teſtes pro
citatis, iuratis, & legitimè repetitis, præter teſtes abſentes, &
mortuos, vt refert Foller. in pract. crim. in verb. detur copia ca
pitulorum nu.5. & ibi diſputat, an fiſcus inſtare poſſit, vt non
detur copia proceſſus cum dicta reſeruatione. Sed vide, quæ
poſui infra in q. 49. verſ. Item ſcias, vbi latiſſimè.
42 Item adde, quod non eſt † opus repetitione teſtium, quã-
do reo confeſſo datur terminus ad faciendũ defenſiones ſuas,
quia ex ipſa confeſſione iam ſequuta, condemnatio ſequi de-
bet; & ideò in decreto defenſionis non eſt neceſſaria illa clau-
ſula, habitis teſtibus, &c. Ita tradit Cartar. in praxi interrog.
reorum, libro quarto, capitulo ſecundo, numero vigeſimono-
no. Sed iudicio meo melius eſſet, quod teſtes haberentur pro
repetitis, nam ſi confeſſio rei ex aliquo capite annullaretur,
teſtes non repetiti nihil probarẽt, quod fiſco eſſet damnoſum,
cuius intereſt plures habere probationes, & fundam. Iudices
igitur in decreto clauſulam apponant, vel teſtes repeti faciant
ante dationem termini, ad faciendum defenſiones, ſi cautè
procedere volunr.
43 Item adde, quòd † in Regno Neapolitano extat Reg. prag.
incipiens Carolus, &c. quæ eſt tertia ſub titul. de citationib.
qua cauetur, quod expeditio cauſæ criminalis, nullatenus re-
tardetur prætextu teſtium Curiæ non repetitorum, vt etiam
habetur per Grammat. in deciſ. 28. nu.6. & ſtatuitur quoque
in d. pragm. teſtes poſſe repeti infra tempus datum reo ad de-
fenſionem, & poſteà pet tres dies, niſi teſtes ſint abſentes, quo
caſu dabitur competens dilatio.
44 Item adde, quod † repetitio teſtium debet fieri poſt litem
conteſtatam, ſcilicet poſt interrogationem, & reſponſionem
rei, cap qualiter, & quando el 2. extra de accuſat. & Mille. in
pract. fol.118. num.24.
45 Item adde, † quod Teſtis non poteſt cogi ad ſe repeten-
dum, non lecta ſua depoſitione, Boerius in deciſione 108.
Quod non procederet, vbi prima depoſitio non eſſet iurata,
vt ſolet fieri in propalationibus, & quæ metu excommuuica-
tionis, ſiue monitorialium fuerit, quæ depoſitio non de-
bet legi, quia, vel ſaltem erit in arbitrio Iudicis facere Te-
ſti legi eius diſpoſitionem, quia nullus ſubeſt timor variatio-
nis: nam illud primum dictum cum non ſit iuratum, nihil fa-
cit, quo minus teſtis poſſit contrarium cum iuramento depo-
nere abſque timore contrarietatis, ita tradit Neuiz. in ſylua
nupt. lib.3. numer.61. & Bart. in l. eos, ff. de falſ. dat aliud con-
ſilium, quod teſtis in re-
petitione, ſi primam de-
poſitionẽ videre non po-
teſt, dicat, quod ipſe de-
ponit, prout ſibi videtur
modo, ſed ſi appareret
aliter dixiſſe in alia depo-
ſitione, ex tunc corrigit
ſecundum dictum, & ſe
reducit ad primum, cum
illo tempore melius re-
cordaretur; ſed primum
concſilium, vt ſcilicet pe-
tat ſibi legi primam depo
ſitionem, videtur eſſe ve-
rius ſecundum Boer. in d.
deciſio. 108. ſub num. 9.
Baiard.

puniri ex tali confeſſione, vt dixi infra quæſt. 65. in princip. y *Si verò neget, debent parte citata examinari teſtes ſuper veritate ipſius delicti: et ita tenent communiter Doctor. vt dicit Cardin. Alex. in loco præallegat. Et ideò dicit Salyc. in l. fi. in fi. C. de quæſt. quòd cauti Iudices ante inquiſitionẽ recipiunt informationem teſtium, & in ſcriptis redigunt, nè poſteà dicãt contrarium, & habita informatione formant inquiſitionem, & ſi pœna ſit corporalis, faciunt citari reum re, nõ verbo, nè fugiat, & poſteà faciũt illum reſpondere inquiſitioni, & ſi neget,* z *iterato examinat Teſtes eo citato ad vidẽdum eos iurare, &c. Et illud dictum Salic. refert Grãmat. conſil. 15. num. 1. & 2. de quo etiam aliquid dixi ſupra quæſt. 28. verſic. ſcias tamen. Et valdè grauiter erraret iudex, qui omiſſa tali repetitione teſtium procedert ad torturam, vel condemnationem; nam teſtes racepti ante litis conteſtationem nullam fidem faciunt contra reum, cum ſint examinati ipſo non citato, vt dixi ſupra quæſtione 11. verſic. Item quæro, & infra quæſtione 50. verſic. item quia. Et aduerte,* a *quia hæc repetitio fieri debet cum omnibus illis qualitatibus, quæ requirentur, vbi iſti teſtes repetendi nunquam fuiſſent exminati, & ideo debent* b *de nouo iurare: alias nullam prorſus*

y *Si vero neget.*] teſtiũ
repetitio quando vide fa
cienda per Farin. q.72. c.
2. numer.101. & 102. &
136. *Roſ.*
z *Iterato examinat te
ſtes.*] Quid ſi ſint mortui?
Foller. in pract. crim. ver-
bo. Reperantur, num. 6.
foll.272. & Milleus fol.111. & Natt. conſ.394. num.21. Et
quod repetitio ſit neceſſaria. Burſat. conſ.34. num.5. & dicit
communem ſuo conſil. crimin. num.101. Vulpell. conſ.40 in
princ. & conſ.76. in fin. & 83. num.8. & 95. num. 1. 2. & 3.
Farinac. q.73. num.136. *Roſ.*
a *Et aduerte.*] Hondend. conſil.101. numer.30. Vulpell.
conſil.76. in fin. *Roſſ.*
b *De nouo iurare.*] Far. tit. de indit. q.43. nu.136. uol.2. *Roſ.*
46 *De nouo iurare.*] Adde, aduertendum † eſſe, quod debeãt
iurare ad preſentiam partis, quando fit confrontatio. Boer.
deciſ.319. num.4. & antequam deponant: quia ſi poſt depo-
ſitionem iurarenr, earũ depoſitiones non eſſent validẹ. Boer.
deciſ. 259. num.2. contrarium autẽ multi tenuerunt, ſed Soci.
in cap. paternitatis, de teſti. ita diſtinguit, aut teſtis incontinen-
ti poſt depoſitionem iurat ſpontè, non requiſitus à iudice, ue-
luti dico Titium occidiſſe Seium, & ita iuro, tunc admittitur;
aut incontinenti iurat, requiſitus à iudice, & tunc repellen-
dus eſt teſtis: cuius diſtinctionis ea ratio eſt, quia quãdo quis
ſpõtè iurat, ceſſat ratio, quod propter erubeſcentiã, & euitã-
dam infamiã non ſit reuocaturus dicta prius per eum, & hanc
diſtinctionem etiam probauit Felin. in cap. de teſtib. num. 8.
extra de teſti. & teſtis ſine iuramento, etiam quod depone-
47 ret in tortura, non probat. † Crau. in conſ.6. num.48. faciunt
tamen præſumptionem ad informandam iudicis conſcientiã.
Rip. in l. admonendi, num 197. ff. de iureiur. & Deci. in conſ.
159. & de iſta quæſtione, quod teſtes prius debeant iurare,
48 antequam deponant, & in quibus † caſibus ſine iuramento
49 probent. Maſch. de probat. concl.1361. nec † præſumitur iura-
mentum delatum fuiſſe in confrontatione, ſi non apparet in
actis. Bertaz. conſ.341. num.30 uol.1.
50 Item adde, † ſi carceratus velit videre iurare teſtes, qui
eſſent infirmi, vel ſenes, vel alio modo impediti, quod non
poſſet veniri in iudicium, iudex, ſi dubitat de fuga ipſius car-
cerati non debet eum mittere ad uidendum iuramenta teſtiũ
ſed debet cogere carceratum, ut conſtituat procuratorem
ad uidendum iuramentum. Et ſi non uellit facere dictũ pro-
curatorem, Iudex in eius contumacia poterit recipere iura-
menta dictorum teſtium, & ſi iudex non timeret de fuga, po-
terit mittere carceratum benè cuſtoditum, expenſis tamen
ipſius carcerati. ita tradit Afflict. in conſtit. in pecuniarijs,
num.18. lib.2. rubr.29.

Item